

การสร้างอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวโดยรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ตั้งแต่ ค.ศ. 1975 ถึงปัจจุบัน

สมหมาย ศรีบุญเอื้อ

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสตรีศึกษา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กันยายน 2554

การสร้างอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวโดยรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ตั้งแต่ ค.ศ. 1975 ถึงปัจจุบัน

สมหมาย ศรีบุญเอือง

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสตรีศึกษา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กันยายน 2554

การสร้างอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวโดยรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตั้งแต่ ค.ศ. 1975 ถึงปัจจุบัน

สมหมาย ศรีบุญเรือง

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสตรีศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....

ประธานกรรมการ

.....

อาจารย์ฉลาดชาย รมิตานนท์

ศาสตราจารย์สายชล สัตยานุรักษ์

.....

กรรมการ

รองศาสตราจารย์วิระดา สมสวัสดิ์

.....

กรรมการ

ศาสตราจารย์สายชล สัตยานุรักษ์

2 กันยายน 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

ในชีวิตนี้ของผู้ศึกษาไม่เคยที่จะคิดเลยว่า จะต้องมาทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า “ผู้หญิง” เพราะใน “ความเป็นจริง” แล้ว ผู้ศึกษาเองก็ถือว่าเป็นผู้หญิงคนหนึ่ง (ทางกายภาพและตามกฎหมาย) ทั้งที่เคยคิดว่าตัวเองนั้น เข้าใจอะไรเกี่ยวกับผู้หญิงค่อนข้างมาก แต่ที่ไหนได้ คำว่า “ผู้หญิง” ที่ผู้ศึกษาเข้าใจมาตลอดนั้น ช่วงน้อยนิด ดิ้นเงินและแตกต่างกับคำว่า “ผู้หญิง” ในช่วงหลังจากที่ได้รับการศึกษาเกี่ยวกับสตรีศึกษาที่ศูนย์สตรีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นยิ่งนัก เพราะว่า คำว่า “ผู้หญิง” ช่วงหลังๆ นี้ล้วนแต่เต็มไปด้วยความซับซ้อนและสับสนจนบ่อยครั้งที่ทำให้ผู้ศึกษาต้องทะเลาะกับตัวเองและคนที่อยู่รอบๆ ข้าง ไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัว ญาติและเพื่อนๆ รวมไปถึงการทะเลาะกับละครทีวีหรือภาพยนตร์ที่อยู่ในโทรทัศน์ จนบางครั้งผู้ศึกษาเกิดความรู้สึกว่า ตัวเองนั้นเป็นคนที่ไม่มีความสุขเท่าที่ควรจะเป็น เพราะว่าสิ่งต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นผ่านชีวิตประจำวันนั้น ล้วนแต่ขัดแย้งกับความคิด ความเข้าใจของตัวเองที่เปลี่ยนไป

อย่างไรก็ดี ผู้ศึกษาเองต้องขอขอบคุณกับความซับซ้อนและสับสนเกี่ยวกับคำว่า “ผู้หญิง” ที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านั้น ซึ่งสิ่งเหล่านั้น ได้ทำให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสค้นหาความหมายของคำนั้น จนในที่สุด สิ่งเหล่านั้นก็กลายมาเป็นรูปธรรม โดยการเขียนงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ถึงแม้ผู้อ่านบางคนอาจจะคิดว่า เป็นงานที่ไม่ได้เรื่อง แต่งานเขียนชิ้นนี้ เป็นงานที่จะสะท้อนให้เห็นถึงบางแง่มุมของความเป็นหญิงว่า แท้จริงแล้วความเป็น “หญิง” นั้นไม่ได้มีมาโดย “ธรรมชาติ” หากแต่ถูกประกอบสร้างขึ้นมา โดยวาทกรรมทางสังคมและมีอิทธิพลต่อการสร้างความรับรู้และการเข้าใจของคนทั่วไปในสังคมจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของ “ผู้หญิง” ซึ่งอัตลักษณ์ของผู้หญิงในแต่ละสังคมย่อมมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับปัจจัยอันหลากหลายและซับซ้อนที่อยู่เบื้องหลัง อำนาจ/ความรู้ในการกำหนดอัตลักษณ์นั้นๆ

แน่นอน เบื้องหลังของผลสำเร็จนี้ มีอาจจะเกิดขึ้นมาได้จากตัวผู้ศึกษาเพียงผู้เดียว แต่หากเกิดขึ้นมาได้ โดยการได้รับความอนุเคราะห์ ความเมตตาและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จากบุคคลทั้งหลายเหล่านี้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้ศึกษาประสบผลสำเร็จในที่สุด ถึงแม้ว่า มันจะเป็นเส้นทางที่ยาวนานและเต็มไปด้วยความทุกข์ยากก็ตาม ซึ่งบางครั้งก็ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความท้อแท้ ร้องไห้และหมดหวัง แต่ก็เพราะได้รับกำลังใจจากบุคคลทั้งหลายเหล่านี้ที่ทำให้ผู้ศึกษามีกำลังใจและลุกขึ้นสู้และทำให้มันสำเร็จจนกลายมาเป็นวิทยานิพนธ์เล่มนี้ คำว่า “ขอบคุณ” คงเป็นสิ่งที่เล็กน้อยเหลือเกินถ้าเทียบกับสิ่งที่ผู้ศึกษาจะมอบกับบุคคลที่ได้เคยให้การช่วยเหลือ บุคคลที่คอยอยู่เป็นกำลังใจกันเสมอมา ยามที่ท้อแท้และ ไม่มีใครและอื่นๆ อีกมากมายที่ไม่อาจเขียนบรรยายได้หมด แต่คำว่า “ขอบคุณ” จะเป็นเสมือนสัญญาใจที่ผู้ศึกษาจะไม่วันลืมความเมตตาความกรุณาหรือน้ำใจอันเปี่ยมล้นของผู้ที่จะเอ่ยนามถึงต่อไปนี้ได้เลย

อันดับแรก ต้องขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ระดา สมสวัสดิ์ อย่างสูงที่ได้หยิบยื่นโอกาสนี้ให้แก่ นักศึกษาลาวคนนี้ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของผู้หญิงในสาขาวิชาสตรีศึกษา

ถึงแม้ว่า ในตอนแรกผู้ศึกษาอาจดูเหมือนจะมองไม่เห็นอนาคตก็ตาม เพราะทุนเดิมทางวัฒนธรรมของผู้ศึกษาเอง ทำให้ผู้ศึกษายังไม่สามารถวิเคราะห์หรือจับประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษาได้ แต่อาจารย์ ก็ยังให้การเป็นห่วง เป็นใยเสมอมา จนในที่สุด ผู้ศึกษาสามารถเอาชนะและทำออกมาเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อย่างไรก็ตาม ความรู้ที่ อาจารย์พยายามสั่งสอนนี้ ผู้ศึกษาจะนำไปใช้ในการทำงานให้เกิดผลประโยชน์มากที่สุดทั้งต่อตัวผู้ศึกษาเอง และต่อสังคม โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องของผู้หญิง

และบุคคลสำคัญที่ผู้ศึกษาขอขอบคุณคือ อาจารย์ฉลาดชา รมิตานนท์ ผู้เป็นทั้งอาจารย์ ทั้งลุงและ ผู้มีบุญคุณที่คอยสั่งสอนและถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้กับผู้ศึกษาคนนี้ที่ไม่ค่อยจะรู้เรื่อง ซึ่งอาจารย์พยายามและ อดทนขัดเกลาคำคิดของผู้ศึกษา ถึงแม้ว่า บางครั้งอาจารย์ไม่ค่อยแข็งแรงก็ตาม แต่อาจารย์ก็ยังยินดี หยิบยื่น และให้การช่วยเหลือตลอดมา ในบางครั้ง ผู้ศึกษาท้อแท้ในการเขียนวิทยานิพนธ์ แต่ก็มีอาจารย์ที่คอยช่วยเหลือ ชี้แนะและอ่านงานให้จนในที่สุดก็ได้วิทยานิพนธ์นี้ออกมา

ที่สำคัญ ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์สายชล สัตยานุรักษ์ ที่ให้การอนุเคราะห์และเมตตาเป็น อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้ศึกษา ถึงแม้ว่า บางครั้งผู้ศึกษาจะขาดการติดต่อและเงียบหายจากอาจารย์ เป็นระยะเวลาดื้อนาน แต่อาจารย์ก็ไม่เคยที่จะละทิ้งหรือไม่ใส่ใจ แต่ตรงกันข้าม อาจารย์กลับให้ความเป็น ห่วงและเมตตาเรื่อยมา อาจารย์คอยให้การชี้แนะแนวทางการเขียนงานและยังให้คำปรึกษา ให้โอกาสผู้ศึกษาคนนี้ ที่ไม่ได้เรื่องและสร้างความลำบากใจให้ตลอดเวลา

นอกจากนี้ ขอขอบคุณอาจารย์หลายๆ ท่านที่ให้การช่วยเหลือ แนะนำและให้คำปรึกษาในช่วงที่ผู้ศึกษา กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไม่ว่าจะเป็น อาจารย์พิศุล อธิธิริญวงศ์ อาจารย์สุกฤตยา อาจารย์ณัฐฐา อาจารย์ร่มเย็น อาจารย์กุลวิ ฬิหนูและพี่กล้วย รวมทั้งอาจารย์คนอื่นๆ ที่ไม่ได้เอ่ยนาม

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกคนที่ศูนย์สตรีศึกษาที่ให้ความช่วยเหลือทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็น พี่ตุ๊ก พี่เดือน พี่เจน พี่นิก พี่หวาน น้องหญิง น้องพลอย พี่ยุทธ รวมทั้งเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ ที่ไม่ได้เอ่ยนาม

ขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษาด้วยกัน เช่น พี่วรรณ พี่วอน พี่นะ พี่เพ็ชรสาคอน เบ้ แอม พี่เป๊าะเอี่ยม มิม และที่สำคัญคือ ตุ๊ก มิก ซึ่งเป็นเพื่อนและเป็นน้องที่ให้ความช่วยเหลือในการด้านภาษาไทยและให้คำปรึกษาใน ยามที่ผู้ศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับการทำงาน และรวมทั้งเพื่อนๆ ที่เรียนอยู่ที่เชียงใหม่ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือ เป็นเพื่อนสนทนาในปัญหาต่างๆ เมื่อผู้ศึกษาเกิดท้อแท้ ทำให้ผู้ศึกษา ลุกขึ้นสู้จนท้ายที่สุดทำให้ผู้ศึกษาสามารถ เติบโตเส้นทางและเป้าหมายที่ตั้งไว้

ขอบคุณป้าน้อย ลุงคอน เมย์ ม้อง นิ้ว หล้า เท่ แพรว น้องชาย น้องคิว ลุงสิ ลุงพอน พี่จ้อย พี่น้องและ อีกหลายๆ คน (ขอโทษที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้) ที่ทำให้ชีวิตทุกวันที่อยู่เชียงใหม่ของผู้ศึกษามีความสุข ถึงแม้จะ ห่างไกลจากบ้านก็ตาม แต่ความสุขที่ได้รับจากบุคคลเหล่านี้ ทำให้ผู้ศึกษาซาบซึ้งและมีความรู้สึกอบอุ่นและ ปลอดภัยเหมือนอยู่บ้านของผู้ศึกษาเอง

ขอขอบคุณผู้หญิงทุกคนในลาวที่ให้อุปการะและให้ความร่วมมือในการพูดคุยเกี่ยวกับหัวข้อของการ
ทำวิทยานิพนธ์นี้

ขอขอบคุณมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ (Rockefeller Foundation) ที่ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาในครั้งนี้
แก่นักศึกษาลาวด้วย

ท้ายนี้ ต้องขอขอบพระคุณมายังครอบครัวของผู้ศึกษาเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่พ่อกับความรัก
ความอบอุ่นและให้กำเนิดเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนและอดทนเป็นอย่างสูงกับลูกสาวคนนี้ ผู้ซึ่งมีแต่สร้างปัญหา
ให้ไม่เว้นแต่ละวัน ทั้งคือร้อน ไม่เชื่อฟัง ได้เถียงตลอดเวลาและทั้งอารมณ์ร้อน แต่ท่านก็อดทนเลี้ยงดูฟูมฟัก
มาจนโต นอกจากนี้ ยังมี พี่สาว บานไซ น้องสาว ป๋อง นุ้ย ทิพ ตู และ กุ้ง ที่คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษา
ร้องไห้และหัวเราะด้วยกันบางครั้งก็ทะเลาะกัน แต่ยังไม่เคยห่างกันเมื่อมีปัญหา

สมหมาย ศรีบุญเรือง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved